

0+

*"Поро пиалан улыт яндар шўман-влак:
пуно Юмын уажыт" (Мф. 5:8).*

ШЎМ-ЧОН ЦЗОЛЫК

2013 ий март
годсек лектеш.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 2-ПЕ (58) №, 2018-ИЙ ФЕВРАЛЬ

Иошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ЙОШКАР-ОЛА ДЕН МАРИЙ ЭЛЫН ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕННЕЙШИЙ МИТРОПОЛИТШЕ ИОАННАН ПАТРИАРХ КИРИЛЛЫН ШОЧМО КЕЧЕ ДЕНЕ САЛАМЛАМЫШЫЖЕ

ТЕНДАН ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО!

60 ийым темыме дене Тендам уло шўмем дене саламлем.

Эртыше ийлаште Те Марий Элыш пурышо да Тыланда ўшанен пуымо черке кумдыкышто шагал огыл тыршенда. Священноначалийын Тендан вачўмбак пыштыме ты нелытым кугу чытымаш дене чырык курым нумалыда.

Архипастырьын служенийжым уло чон дене шуктен, епархийыште храм ден обитель-влакым уэш нўлтеда, чонедда, самырык тукумын духовно-нравственный воспитанийжылан кугу тўткышым ойыреда. Евангелийысе курымашлык чыным кызытсе тукумлан почаш эре тыршеда. Ен-влакым Те, кокытеланыде ўшанен, ўшанымашым паша дене пенгыдемдаш, ваш йўратен да Утарыше Христосын кўштымашыжым тичмашын шуктен илаш чарныде ўжыда.

Республикысе вуйлатыше-влак дене, традиционный вес верам кучышо ен да тўрлў ушем-влак дене сай кылым ыштенда.

Тыршен служитлымыдам да илышыште кугу палым кодышо лўмгечыдам шотыш налын, Тендам святой благоверный князь Даниил Московскийын II степенян орденже дене палемдымым чынлан шотлем.

Юмылан кумалын, Тыланда духовный да кап-чон куатым, Юмын полишыжым ўжам да Святой Черкын пиалан ончыкылыкшо верч архипастырь пашадам умбакыжат тыгак порын шукташ тыланем. Чот поро Господь пенгыде тазалыкым Тыланда кужу курымлан пуыжо.

Христос дене ушнымаште кугу йўратымаш дене
+ КИРИЛЛ, Москван да уло Русьын Патриархше.

КУЖУ КУРЫМАН ЛИЙ, ЙӖРАТЫМЕ МИТРОПОЛИТНА!

20 январьште Йошкар-Олан
да Марий Элын митрополитше
Иоанн 60 ияш лумгечыжым
палемден

Митрополит Иоанн (Иван Иванович Тимофеев) 1958 ий 20 январьште Озан олаште шуко шочшан ешыште шочын. Кыдалаш школым тунем лекмеке, Псково-Печерский монастырьш каен, послушник лийын. 1978 ийыште Моско олесе Духовный семинарийыш тунемаш пурен, а вара Москоштак Духовный Академийыште тунемын. «Богословийын кандидатше» учёный степеньым налмек, Озан епархийыш пашам ышташ колтеныт. 1989 ий 23 апрельште монах лияш ўп пўчмӧ йўлам, вара иеромонахыш кид пыштыме йўлам эртен. Тиддеч вара тудым Озан епархиальный управленийын секретарьжылан пенгыдемденит да 1991 ийыште игумен саныш, 1993 ий июньшто архимандрит саныш шогалтеныт.

1993 ий 25 июльшто Марий Элыште епархий шочмеке, Москон да уло Русьын Святейший Патриархше Алексий II архимандрит Иоанным епископыш кид пыштыме йўлам шуктен. Тиде кече Марий кундемысе православийын у йыжынгым почын. 2004 ий 29 февральшто владыка Иоанным архиепископ саныш шогалтеныт.

А 2017 ий 6 октябрьшто Руш Православный Черкын Священный Синодшын черетан погынымашыштыже Марий Эл Республикыште Марий митрополийым ыштыме нерген

пунчалым луктыныт. Тудым вуйлаташ Йошкар-Олан да Марий Элын архиепископшо Иоанным пенгыдемденит. Митрополийыште кок: Йошкар-Ола да Волжск ден Шернур - епархийым ыштеныт. Тидын нерген Синодын 76-шо номеран журналешыже возеныт.

2017 ий 4 ноябрьште, Юмын Аван Казанский иконыжын кечынже, Москон да уло Русьын Святейший Патриархше Кирилл Моско Кремльын Патриарший Успенский соборыштыжо Йошкар-Олан да Марий Элын архиепископшо Иоанным митрополит саныш шогалтен.

Кызыт Марий митрополийыште 100 утла приход, 2 монастырь, 100 утла храм уло. Тушто 140 утла священник пашам ыштат. Коклаштышт самырык-влакат ятырын улыт. Нуно Духовный семинарий ден Академийлам тунем лектыныт.

Юмылан служитлыме пагытыштыже митрополит Иоанн Черкын шуко кўкшӧ наградыже: преподобный Сергей Радонежскийын II степенян орденже, преподобный Серафим Саровскийын II степенян орденже, «За заслуги перед Марий Эл» II степенян орден, святитель Иннокентийын II степенян орденже – дене палемдалтын.

Шочмо кечынже, 20 январьште, митропо-
Умбакеже - 3-шо лаштыкыште.

лит Иоанн Йошкар-Оласе Благовещенский соборышто Юмын литургийым служитлен. Тудлан Йошкар-Оласе благочинийын настоятельже ден клирикше-влак, Татарстан гыч уна-влак, тыгак Альметьевскын да Бугульман епископшо Мефодий, Чистопольын да Нижнекамскын епископшо Пармен, Волжскын да Шернурын епископшо Феофан полшенит. «Благовест» архиерейский хор (вуйлатыше – регент Татьяна Чернова), тиде хорын изирак группыжо (вуйлатыше – Надежда Поздеева), Йошкар-Оласе святой Троице лүмеш храмын хоржо (вуйлатыше – регент Анна Ярошевич) мурымышт дене службылан ямым пуртенит. Сонгыра ден начар ужшо-влакат литургийым тичмашнек умылен кертыныт, вет нунылан сурдоперевод лийын.

Службо пытымеке, Преосвященный владыка-влак митрополит Иоанном чапле шочмо кечыж дене саламленит, пöлек шотеш панагийым, святитель Тихонин, Москон да уло Русьын Патриархше да митрополит Алексей Московскийын иконыштым кучыктенит. Митрополитат вашеш кажныштан Йошкар-

Оласе иконым возышо мастер-влакын Юмын Аван «Троеручица» иконыжым пöлеклен, «Тек тудо кумшо кидше дене чыладам арала» манын тыланен, пырля кумалмыштлан да саламлымыштлан тауштен. А службыш толшо калыклан Христосын йöратымашыж дене илаш, икоян лияш да молитва деч коранаш огыл манын сугыньлен.

КУГУ ПҮТЫЛАН ТУНЫКТЕН КАЛАСЫМЕ МУТ

ЙӨРАТЫМЕ ИЗА-ШОЛЬО ДА АКА-ШҮЖАР-ВЛАК!

Мыланна угыч Юмын порылыкшо пал-даралтын. Господь Юмо утаралташна поро жапым пөлеклен, Кугу пүтө шуын. Шүм-чон подвигым яндарлыкыште ышташ манын, ме икте-весына деч прощенийым йодын, вашла көнен пүтым тўнгалына.

Айдеме капнан сутланымыж деч коранаш да көргыштына илыш вийнам арален кодашлан, Черке мемнан духовный илышнам виктарен шога.

Ойыртемынак Кугу пүтын икымше арняштыже кастене преподобный Андрей Критскийын окынымө Кугу канонжым лудмо годым «Серлаге мыйым, Юмо, серлаге» манын, шүм вургыжын ойлена.

Кажне айдеме Юмын чаманымашыжын нимучашдыме келгытшым шижеш. Уто-сите койыш деч шкеннам кузе утараш тунемашлан Тошто сугынь да У сугынь жапыште Юмылан йөрышө ен-влак мыланна пример шотеш улыт.

Эн ончыч айдеме шке шүм-чонышкыжо ончалшаш. Шкенан сулыкан улмынам огына пале гын, Пүрышө Юмын чаманымашыжым сулен налын огына керт. Таклан огыл Ефрем Сиринын кажне кечын йонгалтарыме молитваштыже колына: «Мыланем иза-шольо-шамычым осалыш лүкде илышашым да шке языкем ужын моштымашым пу».

Пүтө жапыште айдеме шкенжын уто-сите койышыжым ужаш, шижаш тўнгалеш гын, тунам шүм-чонжын эмлалтме жапше тўнгалеш, чонжо языкым касараш үжеш.

Кажне ен шке шонышыжо да пашажлан тўткө лийшаш, йылмыжым кучен моштышаш. Таклан огыл апостол Иаков ойлен, йылме – капын изи ужашыже веле, но кугун моктана, тудо тулын, шоякын сорастарышыже, чоным гына огыл, а йыраваш улшо чыла енымат ломыжыш савыра. Кө шке мутшым сорлыклен

гын, тудо чыла шотыштат тичмашлыкан улеш. Тыге ме Священный Писанийыште колына. Айдеме духовно ила гын, көргө куатше шуаралтеш, шонымашыже яндарештеш. А лач тидыжак Кугу пүтө жапгодым эн күлешан.

Молитвам, Юмын шомакшым лудмаш, тыныс шүлышан кумыл – нине поро паша-влак Кугу пүтө жапым эртараш полшен шогат. Но пүтым кучымыжым нигөат тўжвал койыш-шоктыш да шүлыкан тўсшө дене ончыктышаш огыл. Тыгай айдемын чурийвылышыже да шүм-кылже эреак тўткө, койыш-шоктышыжо куан да ласкалык дене темше лиймаш.

Пүтым кучышо ен чоныштыжо порылыкым, а шке ешыште, пашаште тынысым шарен шогышаш, чылалан ласка, тыныс лияш полшышаш.

Тыныс лийже манын, айдеме пүтө годым шкенжым веле шонышаш огыл, черкыш кошташ, көлан полыш күлеш, полшаш, сай пашам ышташ тыршышаш да эн тўнжым, молитвам, мондышаш огыл.

Кугу пүтө годым ме уло шүм-чон дене шке языкнам касарышаш улына, Юмын порылыкшым умылен, исповедь деч вара Святой Причастий Таинстве гоч Юмо дене ушнен, кугу куаным шижына. Кугече арняште айдеме куана да юарла, Юмылан таум ышта. Юмо тудым апостол-шамычын мланде үмбалне чыла иктеш туныктен кодымо Святой Черкыштын енжым ышташ, үшанле икшыве лияш, Юмылан үшанымашын арулыкшым аралаш чыла йөным пуэн шога. Молитвам лудмаш да Христос верч иктыш погынымаш, айдеме чонышто верам аралаш да Святой Русьым аралаш мыланна полшен шога.

Тек поро да чылам йөратыше Юмо мыланна Кугу пүтым осал койыш деч посна, Юмо деч лўдын, молитвам лудын, сай пашам ыштен да шке чоным язык деч эрыктен эртараш полша.

**Йошкар-Олсе да Марий Элын
митрополитше Иоанн.**

СИРИЙ ГЫЧ ВОЛГАЛТШЕ ШҰДЫР

Кө ок пале Кугу пүтө годым пеш чүчкыдын лудмо молитвам:

Мыйын чонем Ашныше Юмо! Мыланем йогыланыме, ойганыме, чапле лияш төчымё да кўлдымашым ойлыштмо шўлышым ит пу.

Шке айдеметлан, мыланем, яндарын илыме, ўнышө лийме, чытымаш да йоратымаш шўлышым пу.

Эй Юмо, Кугу Кугыжа! Мыланем иза-шольо-шамычым осалыш лукде илышашым да шке языкем ужын моштышашым пу. Тый вет моктымо улат курым-курумеш. Аминь.

Тиде молитвам преподобный Ефрем Сирий возен. Тудо IV курым тўналтыште Месопотамийсе Низибий (Нисибин) олаште христиан верам кучышо тыглай кресаньык ешыште сочын. Ача-аваже порылан туныктен ончен кушташ тыршенит гынат, йочаж годым тудо пеш вашке сырен. Самырыкше годымат йолташыже-влак дене чүчкыдын ўчашен, шонен шуктыдымо пашамат ыштылын. Икана шуко шорык йоммылан тудым арам титакленит да казаматыш петыренит. Йўдым пылышыжлан йўк шоктен, сулыкшым касараш ўжын. Рвезе нужна енын ушкалжым луктын колтымыжым да тудым янлык-влакын пытарымыштым шарналтен. Петырымаште молан шинчымышт нерген моло ен-влак дечат йодыштын. Нунат, кызыт арам титаклалтше-влак, илышыштышт вес кугу сулыкым ыштеныт улмаш: икте вўдыш пуренгайышылан полшен огыл, весе тулык ўдырамаш ўмбаке шоям ойлен, да тудыжым пого деч посна коденит.

Шорык шолыштшо еным мумеке, Ефремым эрыкыш луктыныт. Тудо ынде умылен: Юмо деч нимом шылтен от керт, да сулыкшо верч чот ўкынен. Шкетын кумалын илаш манын, курык коклаш каен. Тыге илыше ен тунам шуко лийын, нунын коклаште Низибийсе Черкын епископшо, святой Иаков, чот ойыртемалтын. Преподобный Ефрем ўнышын, мут колыштын,

алгаштарымашым сенген, Юмын эрыкше почеш илаш тудын деч 14 ий тунемын. Святитель Иаковат рвезын түрлө мастарлыкшым шижын да тудлан проповедьым лудаш, училищыште йоча-влакым туныкташ ўшанен. Ефремым 325 ийыште Никейыште эртыше I Тўнямбал Соборыш пеленже нангаен.

Низибийым 363 ийыште перс-влак руалтен налмек, преподобный Ефрем ир мланде гыч Едессе ола лишне улшо монастырьыш каен. Тыште, курыкпомышто, пеле шужен, молитвам лудын, псаломым мурен, шуко ен илен. Ефрем Иулиан лўман шонго монах воктене верланен, тудын шортын кумалмыжым, Святой Возымашым тўткын лудмыжым ужын, шкежат Юмын шомакым чот тунемын. Господь тудлан туныктымо мастарлыкым пуэн, чонышко логалше мутшым колышташ шонышо ен-влак туддеке толаш тўналыныт.

Мут денат, возымаш гочат ен-влакым ўшанымашлан туныктен, сулык верч ўкынаш ўжын, мутшым кажне гана шкенжым шке вурсымаш гыч тўналын, тыгак Арийын шояжым тўжваке луктын. Тудын ойлымыжым колыштшо язычник-влак христиан вераш кусненыт.

Святой Возымашым умылтарымаште чот тыршен, Тошто Сугынь гычат, У Сугынь гычат шуко книгам лончылен, Черке службым сўрастарыше шуко молитвам да мурым возен. Теве «Мыйын чонем Ашныше Юмо!» молитвам Кугу пүтө годым пеш чүчкыдын лудыт.

Святой Ефремын суапле пашажым Черке шукертсек кўкшын акла. Тудын южо туныктымашыжым Черке Устав почеш пүтө годым лудыт. Пророк-влак коклаште святой Давид псаломым эн чот мурышо лийын, а Черкын святой ачаже-шамыч коклаште преподобный Ефрем Сирий эн кугу молитвенник ыле маныт. Тудо духовный опытшо дене монах-влакым туныктен да Едессысе пастырь-влаклан

Умбакеже - 6-шо лаштыкыште.

полшен. Шкеже сирий йылме дене возен, кеч еврей йылмымат пален. Возымыжым грек да армян йылмылаш, а грек йылме гыч латин да славян йылмылаш кусареныт.

Умыржӧ мучашке лишемме годым преподобный Ефрем Египетыш каен, тусо монах-влак деч тунемаш, нунын ылышыштым ужаш шонен. Египетысе монах-влак тудым пеш шокшын вашлийыныт. Мӧнгеш пӧртылмыж годым Каппадокийысе Кесарийыш пурен, святитель Василий Великий дене вашлийын. Святитель тудым пресвитер саныш шогалтынеже улмаш, но преподобный шкенжым иерей лияш йӧрдымылан шотлен, сандене диакон саным гына налаш келшен да колымыж марте диаконак кодын. Вара святитель Василий Великий тудым епископ кафедрыш уҗын. Тудым ынышт шогалте манын, святой Ефрем шкенжым юродивый семын кучен, сандене ты верыш вес еным ойыреныт.

Едессысе ир мландыш пӧртылмекеже, преподобный Ефрем шкетын кумал илаш шонен. Но Едессыште ты жапыште шужымаш озаланен. Ен-влакым чаманен, поян-влакым шылталаш да поро пашалан кумылангдаш тунгалын. Шужен ылыше-шамычлан полшаш манын, ушаныше-влакын полшымышт дене тудо богадельным чонен, вара иже Едессе воктенесе курыкпомышко каен да колымешкеже тушто илен. Черке тудым 10 февральыште пагален шарна.

Тропарь, 8 сем

**Ефрем ачана, шинчавӧд
йогынет дене ир мландым
нӧртенат да чот ойгырен
шортмет дене паша саскатым
шӧдӧ пачаш шукемденат, чудо-
влакет дене волгалтын, сандалы-
кым волгалтарыше лийынат,
мемнан чоннам утарыже манын,
Христос Юмым сӧрвале.**

Кондак, 2 сем

**Преподобный Ефрем ачана,
лӧдыкшӧ Суд лийшаш шагатым
эре шарнен, чот шортынат,
тымыкым йӧратен, туныктым
пашам чот тыршен ыштенат.
Тынысым йӧратыше ача, тый
його-влакымат сулык верч
ӧкынаш таратет.**

Величаний

**Поро пиалан улметым моктена,
Юмылан йӧрышӧ Ефрем ачана,
тыйым пагален шарнена, вет тый
монах-влакым виктарыше да
суксо-влак дене мутланыше
улат.**

А.Чемекова.

Виян пелен виян лият

12 январьыште Йошкар-Олаште «Время помогать-2018» поро кумылым ончыктышо марафон лийын. Тудым Чуваш Республикыште ик ий ончыч шочшо «Время помогать» фонд эртарен. Тун шонымашыже – начар тазалыкан йоча-влаклан польшымы пуаш. Фонд эн ончык Козьмодемьянск ола гыч Игорьлан книга ден ноутбуком полеклен. Ошкеден кертдыме рвезе, тауштен, почеламутым возен, ты возымыжо фондын гимнышкыже савырнен.

Марафонын ик эн чолга участникше Данил Плужников лийын. Тудым, очыни, шукынжо паледа. Данил пеш талантан, поро кумылан, куатле йукан рвезе. Сочи ола гыч. «Голос. Дети-3» телепроектыште сенен.

Эмганен кушшо, но ылышлан куаныше тиде рвезе моло артист дене пырля 12 январьыште шке усталыкше дене Республикысе йоча больницыште эмлалтше удыр-рвезе-влакым куандарен. Тыгак Сергей Радонежский лумеш православный гимназийыште тунемше-влак дене вашлийын. Сенымашын XXX идалыкше лумеш тувыра полатыште эртарыме кугу Рошто концертыште тудым ончен, начар тазалыкан икшыве-шамыч да ача-авашт куаным, вий-куатым да ылышыште вашлиялтше кеч-могай неле татым сенаш ушаным налыныт. «Время помогать» фондын вуйлатышыже А.В.Ефимов Йошкар-Олаште ылыше Даша Тимофеевалан инвалид коляскым кучыктен.

Даниллан да йолташыже-влаклан православный волонтер-влак полшеныт.

РОШТО ПАЙРЕМ КУАНЛЕ

Рошто пайремаат эртен кайыш. Кажне Рен тудым кумыл дене вучен. Пўтым кучен, Пырчесым подылын, пайрем сийым погаш ямдылалтын. Кугыен веле огыл, йоча-влакат тиде пайремым моткоч вученыт. Юлсер кундем Эмеково селасе Юмын Аван Леведмыже лўмеш черке пеленысе Рушарня школыш коштшо йоча-влак тиде пайремлан ончычак ямдылалтыныт. 8 январьште Юмын литургий деч вара калык монтго ыш вашке, йоча-влакын пайремыштым ончаш кодо.

Ик сылне муро деч вара йоча-влак унашамычым Рошто йўдым кончымо омышкышт ўжыч. А омышт йомак гаяк. Герой Рошто кастане мом шонен паштен, тудо омыштыжо шукталтын. Кў ушан лияш шонен, тудо судьяш савырнен, чын вашмутым муаш тыршен. Ик ўдыр моткоч йытыра лийнеже, тудынат шонымашыже шукталтын. Весе пеш пойынеже улмаш да омышто купечыш савырнен. Но вот азап, моткоч чанга лийын шинчын. Лач шым ияш ўдыр сўрастарыме кожым да чылалан пўлекым йодын. Илышыште тудын шонымыжо гына чынжымак шукталтын. Мален кынелмеке, чылаштымат сылне кож да пўлек вученыт.

Тиде йомак йоча-влаклан гына огыл, кугыенланат моткоч пайдале лийын. Вет мемнанат йоча семьиак шонымашна уло, но тудо шкенам верч тыршымашке гына викаралтын, весылан пайдам кондышан огыл. Йоча-влакын выступленийышт шукуштым шоналташ таратыш.

Пайремыш Йўштў Кугыза, Лумўдыр толыныт. Нуно йоча-влакым модыктеныт, пайрем мурым пырля муреныт, чылалан шере пўлекым кучыктеныт.

Мучашлан пайремыш мийыше кажне еным чай дене сийленыт. Рушарня школыш коштшо-влаклан черкын настоятельже протоиерей Евгений Усковат пўлекым пуыш. Ме Евгений ачалан пеш кугу таум ойлена, У ийыште тазалыкым, пиалым тыланена.

Лидия АЛПАЕВА.
Юлсер кундем.

ИКЫМШЕ ГАНА

7 январь – Господь Иисус Христосын шочмо кечыже. Тиде йўдым Шенше селасе Юмын Аван Казанский иконыжо лўмеш черкыш кумалше-влак чон вургыжын вашкеныт. Тушто тиде пайрем икымше гана палемдалтын. Храмын кудывечыштыже Христосын шочмо вержым, вертепым, веранденыт. Толшо-влак ончычак тушко пурен, шочын вочшо Юмын Эргылан кумал лектыныт. Черкыште пайрем шўлыш озаланен. Чыланат икте-весыштым волгыдо пайрем дене саламленыт. Мурызо-влак уло кумылын мурымышт дене службым сылнештареныт. Черкыш толшо-влакым Литургий деч вара пайрем ўстел вучен.

10 шагат эрдене йоча-влаклан Рушарня школышто Рошто ёлко лийын. Икшыве-влак тиде пайремым чот вученыт. Вет тудо икымше гана эртаралтын. Ача-авашт дене пырля шукын погыненыт. Пошкудо Унчо ял гычат толыныт. Шенше школын тунемшыже-влак Иисус Христосын шочмыж нерген муро, почеламут гоч мастарын каласкаленыт. Шуко йоча Йўштў Кугыза ден Лумўдырым почеламутым лудын моштымыж, мурен-куштымыж дене куандарен. Ик йочат шере пўлек деч посна кодын огыл.

Черкын настоятельже иерей Евгений ача йоча-влакым Рошто пайрем дене саламлен. Юмын, тыгак икте-весым йўратен илаш, ача-авам пагалаш, туныктышын мутым колышташ тыланен. Тек илыш корныштым Христосын сото шўдыржў волгалтара, нелым сенаш кўргў вийым пуэн шога.

Пайрем ўстел сий дене мучашлалтын. Пеш кугу таум каласена пайремым эртараш полшышо спонсор-влаклан, нунын поро кумылыштан.

Валентина ГРИГОРЬЕВА.

РОШТО КОЖ ЧУМЫРЫШ

Сотнур селасе Святой Троице лўмеш Храмын настоятельже, иерей Игорь Сапаевын темлымыж да полшымыж дене школыштына кажне ийын Рошто пайрем эртаралтеш. Теният, 9 январьште, ужар кож йыр изижат, кугужат куанен погынышт.

Пайремыште ўдыр-рвезе-влак Иисус Христослан пўлеклалтше сылне мурым йонгалтарышт. Тиде С.Крылова, Е.Андреева, Д.Сидорова, Д.Гречуцева. Мыят кок мурым мурышым. 1-ше классыште тунемше-влак почеламутым сылнын лудыч. Туныктышышт Н.Н.Яковлева дене пырля 7-ше класс сценарийым ямдылен. Меат «Христосын шочмо кечыже» сценкыште шке шонымынам калыклан каласышна. Ончаш толшо-влаклан «Если Бог тебе простил всё», «Рождественская песня», «У ий дене» муро-влак келшышт. Йоча-влакым Лумўдыр (С.М.Владимирова) «Коляда», «Рошто пайрем дене саламлымаш» да мола модыш дене мастарын модыктыш.

Икшыве-влакым Рошто пайрем дене Игорь ача шокшын саламлыш, кажне йочалан шере пўлекым кучыктыш.

Анастасия Михайлова.
Юлсер кундем, Кугу Корамас школ.

Старец Иероним Санаксарскийын, мордва калыкын ушан эргыжын, туныктымыжо!

Мом ыштышашым от пале гын, аралыше Суксет деч йод. Сай шонымаш толеш да шүметлан кузе ыштышашым каласа. Чонетлан куштылго да тыныс лиеш.

Чоныштет лүдмаш уло гын, пашам ит тўнал. Кеч-могай у пашам тўналмет деч ончыч эрвелыш савырне да молитвам луд.

Шагалрак малаш, молитвам шуқырак лудаш тырше. Кызыт чыланат телевизор да компьютер воктене малат.

Господь деч сулык касарымашым йод. Литургийыште Юмо деч чыла йодаш лиеш. Священством вурсаш лүд. Господь тидлан кажны деч вашмутым йодеш.

Ончыч ыштыме йонылышет верч öкынö. Чынжымак вашталташ кумылетым пыште.

Ен-влак пояш вашкат, чылажымат тидлан верч ыштат. Ораде-шамыч, чарныза, вет колымаш чыла поген налеш. Шкендан чыла сулыкдам пален, языкда верч эре öкыныза, сулыкдам касарыктыза. Вашке, чыла коден, чонда дене курымашлыкыш вончеда.

Войнаште але колымаш лүдыкшö улмо годым сулыкдам икте-весылан почса. Господьым ончылныда ужса, да чыла сай лиеш. Ушанымаш ден йöратымашым да ўнышылыкым тўнлан шотлыза.

Нимомат пуэн ода керт гын, мут дене чаманыше лийза. «Проститле» манын, кө ончыч каласа гын, тудлан суап лиеш.

Шкендан поро пашадам луктын ида ойло. Поро уш-акылан да шотан лийза. Тендам ўлык шындаш төчат гын, чытыза, коранза.

Йöратымаш деч посна ыштыме чыла пашан, шонымашын суапше ок лий.

Суртыштыда тынысым аралыза. Погым пылпомышто погыза. Шўйшашым поген, шўймашымак веле муыда.

Илымыда годым чыла вереат, чыла жапыштат порым ышташ вашкыза! Тыланда осалым ыштыше енлан поро дене вашештыза. Тыгодым осал шўлыш чаракым ышташ төча гынат, сененак ыштыза.

Шке эрыкше да Юмын полшымо дене айдеме порым ышташ, Иисусын молитважым лудаш тунемеш. Колымеке, тергымашым, мытарстве-шамычым, эртыме годым, аралыше Суксыда чыла сай пашадам луктын каласа.

Айдеме эрыкталтеш гын, тудын көргышкыжö Святой Шўлыш шындаралтеш.

Чытамсыр койышын, шыдын сескемжым иканаште йорташ тыршыза. Тыланда вес ен сырен пелешта гын, шкеак тудын деч проститлаш йодса да корагаш вашкыза.

Осал шўлыш-влак мемнам ик кечыланат эрыкеш огыт кодо. Сар эре каен шога. Шўмышкет осалым пуртенат гын, тудлан шып лияш күштö. Чонем осал дене темын манын, Юмылан каласа.

Осал лишеммым шижат гын, шкендым весела лияш, мыскарам ышташ тарате, тунам уда шонымаш шикш шаланыме семын шула. Шомакет да йылмет дене шыдетым ончыктет

гын, осал тыйым сенга.

Трук каласыме шомак ден шоналтыде ыштыме пашана верч мыланна чўккыдын öкынаш да вожылаш логалеш. Осалым ыштымынам шöраш манын, ынде чыла пуаш ямде улына, но нимом ышташ ок лий.

Порын илаш манын, эн ончыко Юмын шындыман, Тудын деч поро ойым, пашалан суапландарымашым йодман.

Чыла поро пашам Христос лүмеш ўнышын да кокытеланыде шуктыман. Господьын лүмжö дене ыштыме паша Юмылан йöрышö лиеш. Господь дене ушнымаште илаш тўналыда гын, шўдыр гай волгалтыда.

Юмо деч лүдмашда лийже, черкыште ида мутлане. Кажне шомакда верч ончыкыжым вашмутым кучаш тўналыда, а кызыт илышыште түрлö ойго лийын кертеш.

Шкеже Пырчесым ода подыл гын, Причастий годым сорта гай шогыза. Господь деч мо күлешым йодса, а те тынге-тунге коштыда. Тамыкыште могай орлыкым чытымым уыда ыле гын, ны кочкын, ны мален ода керт ыле.

Илымыдам кучыза. Тынысым аралыза. Удырамаш-шамыч, пöръен вургемым ида чий. Пöръен вургемым чийыше чыла ўдырамаш сарыш кая, шагалынже пöртылит.

Нигунам нимо деч ида лүд. Господь Шке каласен: «Изи күтү, ит лүд!» Юмо деч да Тудын судшо деч гына лүд!

Кажне кечын Евангелийым луд, кыртменак луд. Тунам осал шўлыш коранеш. Лудмет ок шу гынат, луд! Шинчалан койдымын көргыштет вашталтыш лиеш. Мо мыланна пайдале, Святой Шўлыш дене волгалтеш. Тиде пеш кугу паша. Тидлан тунемза!

Мучашыже вес номерыште лиеш.

Огеш нумалме ырес

- Кудашса, - кукшын каласыш врач, шкеже тугак кагазым возкала.

Иван Терентьев тыманмеш йолашыжым кудаше, футболкыжым нӧлтал колтыш. Ты жапыште оныштыжо кечыше изи ырес нерген шарналтыш. Тудыжым коваже пӧлеклен. Тыгодым ойлен: «Армийыш служитлаш кает – тиде сай, шочмо элым аралаш Юмо кӱштен. А тиде ырес тыйым тӱрлӧ осал деч аралаш тӱналеш». Иванлан онышкыжо алюминий гыч ыштыме ыресым чиктен. Уныкаже тидлан куаненат колтен, вет коваже тудын верч азаплана. Ыресын арален кертмыжланат ушанен, кеч шкенжым Юмылан ушанышылан шотлен огыл. «Тунемдыме кува-влаклан веле черкыш кошташ келша, самырык тукымлан тиде нимолан», - шонен тудо.

А теве кызыт врач ыресым ужешат, жап деч кодшо айдемылан шотлен, воштылаш тӱналеш манын, рвезе лӱдын колтыш. Иван ыресым кудашаш шонышат, врач деч ӧрдыжкыла коранын, тудым футболко дене пырля кӱшкыла нӧлтал колтыш. Ты жапыште цепочкижо кӱрлын кайыш, ырес кӱварвак камвозо. Самырык ег ыресым нӧлталаш пӱгырныш, а кӱварыште цепочко веле киен, ырес ала-кушко йомын. Иван йыр ончыштеш, чӱчырненат шинче, но ырес пуйто кӱвар йымак пурен каен, нигуштат уке. Врач тидым ужын йодо:

- Те ала-мом йомдарен улыда?

А Ивановын вуйышко волгенче семын шонымаш толын керылте: тиде тудо огыл ыресым йомдарен, а ырес деч вожылмыжлан ырес шкежак тудым кудалтен каен. Тиде шонымаш деч кӧргыштыжӧ йӱштын чучын колтыш. Врачын йодмыжлан вигак каласыш:

- Мый оныштем нумалыштме ыресем йомадарышым.

- Тӱрлӧ оккӱлым нумалаш ок кӱл, - сырен телештыш врач. - Лишемза, мыйын жапем шагал.

Воинский частьыш миен шумекат, Ивановын вуй гыч тиде случай коранын огыл.

Сандене тудо шкаланже ыресым муын чияш, да нигунамат тудым кудашаш огыл манын, пенгыдын шонен пыштыш. Кажне кечын уставым тунемме, строевой занятийым эртыме карантин деч вара, самырык салтак-влакым воинский подразделенийлашке колтышт. Иван автомобилест ротыш логале. Урал машина дене кудалышташ тӱналеш. Гараж пеленысе мастерскойышто рвезе шкаланже ыресым ышташ тӱналеш. Вӱргене гыч ыресым пӱчкын лукто, наждак дене йытыран йыгыш, ырес шӧртнӧ гыч ыштыме гай лие. Шке пашажлан Терентьев моткоч куаныш. Келшыше кандырам муын, ыресым онышкыжо сакыш.

Монча кече толын шуо. Отделений командир, изирак капан сержант Нечипоренко, ыресым ужын, кычкырлаш тӱналеш:

- Рядовой Терентьев, молан оныштыда ойыртемалтше пале кеча, кызытак кудашаш!

- Тиде мыйын сомылем, шонем нумалам, шонем – ом нумал, - ваштареш каласыш Иван.

- Шым умыло. Тый мо, солобон, йӧршеш монденат, кӧ мый улам? – ыресым кӱрлын шуаш манын, кидшым рядовой деке шуялтыш. Иван чакналтыш, тыгодым старшина Садыков дек миен керылте. Тудыжо салтакым вуйжо гыч перыш:

- Куш шенат, салага?

- Нелеш ит нал, мый лӱмын огыл, - вавештыш Иван.

- Сержант, черет деч посна кок нарядым тиде салтаклан пуаш. Тек «дедым» икмыняр менге гычак палаш тӱналеш.

- Тый умылет, Ренат, - вучыдымо полышым шижын, ылыж кайыш Нечипоренко. - Тиде солобон йӧршын командир ок колышт. Мый тудлан ойлем: «Кудаш ыресым», а тудо вавештыш веле ойлыштеш.

- Могай ырес, ончыкто, - Ренатлан онайын чучо.

Иван ыресым кормыжтал кучен. Тудо илыш дене чеверласаш ямде, но ырес дене огыл.

- Тый ит лӱд, - Садыков Ивановым лыпландара.

- Мый ончалам веле.

Иван кормыжым луштарыш, Ренат ыресым савыркален ончаш тӱналеш.

- Шӧртнӧ мо? – варажым йодо.

- Уке, вӱргене гыч мый шкеак ыштенам, - кугешненрак вавештыш салтак.

- А тый молодец улат. Чылт мастер. Нумалышт, мый тореш омыл.

- Тый мо, Ренат, огеш лий, - Нечипоренко ӧрырак ойлаш тӧча. – Тыйже вет татар улат, тидыже тылат молан?

- Шыплане. Пел ий ончыч тый ыштырем мушкынат, а кызыт мыйым туныктынет. Мылам, татарлан, ала огеш лий, а коча-коватлан тыйын верчет вес тӱняште моткоч намыс. Тетла рвезе дек лишемаш ит тошт.

Нечипоренко сырен коран кайыш.

- Тау тылат, Ренат, - Иван старшиналан кумылын пелештыш.

- Мылам таушташ нимолан. Кум тылзе гыч мый мӧнгӧ каем, вот тунам тылат ыресетым нумалаш неле лиеш, моткоч неле. Но, - шинчажым Иванлан пӱале, - Юмо чытен, мыланнат кӱштен.

**Протоиерей Николай АГАФОНОВ.
Лидия АЛПАЕВА келыштарен.**

Туньктын калагыже шомак

Ик ўдырамаш пеш чўкыдын еш илышыжлан ўпкелен. Шке семынже тудо эре иктымак тўен: «Пелашемат його, эргымак шотдымо, ўдыремат шала койышан. Мыйже кеч кул гай пашам ыштем: кочкаш ямдылем, вургемым мушкам, чыла вере яндар лийже манын тыршем – сурт оралтына садак нужна, илыш шотна уке, ий гыч ийыш пыкше

КОЧКЫШДА ПЕРКАН ЛИЙЖЕ!

Ушештарена: тений Кугече пайрем-нам 8 апрельыште палемдена. А Кугу Пўтў 19 февраль гыч 7 апрель марте шуйна. Пўтў жапыште шылым, шўр-торыкым, муным кочкаш огеш лий, но нине йўрвар деч поснат тўрлў тамле кочкышым ямдылаш шуко йўн уло.

КОВЫШТА САЛАТ

Кўлыт: 300 грамм свежа ковышта, 1 кешыр, 1 вуй шоган, 3 пўй чеснок, 3-4 кугу совла нўшмўй, 1 изи совла уксус, 1 изи совла сакырложаш, тамже дене шинчал.

Ковыштам кужу кутышын падыштена, кешырым тёркеш шолдыран нўжена, шоганым падыштена, чеснокым выжималкеш пунчалына але чот тыгыдемдена. Чыла ик атыш пыштен, нўшмўй, шинчал, сакырложаш, уксус дене пырля варена.

ПОНГАН ПАРЕНГЕ

Пўтў жапыште шылым тўн шотышто понго алмашта. Паренгымат ме «кокимшо кинде» манына.

Кўлыт: 5 кугурак паренге, 200 грамм шинчалтыме понго, 4 кугу совла нўшмўй, 2 вуй шоган, 2 пўй чеснок, ужар шоган ден укроп, изишак йоныштымо шем пурис, шинчал.

Понго чот шинчалан гын, вўдыш пыштен шындыман. Пел шагат гыч дуршлагыш опталман, тыге уто вўд йоген лектеш. Паренгым эрыктен, кужу кутышын падыштыман, шокшо салмаш пыштен, нўшмўеш чевергымешкыже жаритлыман. Вара шоганым падыштен ешарыман да петыртыш дене петырыман. 3-4 ми-

веле илен лектына».

Икана тудо юмылук ваштареш суken шинчын да сўрвален йодын:

– Господь, молан мыйын илышем тыгай йўсў? Шкемын неле ыресем умбакыже нумал сенаш виемат кодын огыл, мом ынде мылам ыштыман?

Тыге манмекыже, шинчажлан кумда тўр вер койын. Тушто пеш шуко тўрлў ырес киен да могай гына лийын огыл: изиат, кугуат, нумал каяш веле огыл, ондал кучен керташ лийдымат.

Тыгодым ўдырамаш кава гыч йўкым колеш: «Йўратымам, шкаланет йўрышў ыресым шкеак ойырен нал!»

Тудо йыр ончыштеш, икте деке лишемеш, весе деке, кумшым кучен онча. «Утыжым кугу ынже лий, чот изижат сай огыл. Теве тиде лачеш толеш докан», – шона семынже да келшыше ыресым нўлталеш.

– Йўратымам, а вет тый шке ыресетымак ойырен налыч! Ынде нигўлан ит ўпкеле! – кава гыч адак йўк шоктен.

нут гыч туштак понгым падыштен колтыман, шинчалым да пурисым шавалтыман. Петыртыш деч посна изиш жаритлыман, вара адак ик жаплан петырыман. Тиде жапыште ужар шоганым, укропым падыштыман, чеснокым выжималкеш пунчалман. Нуным понган паренге ден пырля варалтыман. Кочкыш ямде.

ПЕЧЕНЕ

Атысе шинчалтыме киярым кочкын пытаренда гын, вўдшым кышкалаш ида вашке. Туд-дене печеным ышташ лиеш.

Кўлыт: 1 стакан кияр вўд, 1 стакан сакырложаш, пел стакан нўшмўй, 4 стакан ложаш, 1 изи совла содо.

Кияр вўдыш содым пыштыза. Тушко нўшмўйым, сакырложашым ешарыза да сайын лугыза. Ложашым эркын ешарен, нўштылза. Руашым шарыза да тўрлў фигуркым пўчкедыза. Нуным нўшмўй дене йыгалтыман противеныш опытыза. 170 градус марте ырыктен ямдылыме духовкыш шындыза, чевергымешкыже шинчыктыза. Лукмеке, печене ўмбаке сакыр пудрым шавалташ лиеш.

КОЧКЫШДА ПЕРКАН ЛИЙЖЕ!

ФЕВРАЛЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН		5	12	19	26
ВТ		6	13	20	27
СР		7	14	21	28
ЧТ	1	8	15	22	
ПТ	2	9	16	23	
СБ	3	10	17	24	
ВС	4	11	18	25	

17 черкын 12 кугу пайремже
14 кугурак пайрем
9 пүтыдымó арня
26 колышо-влакым уштымо кече
6 пенгыде пүтö кече 6 пүтö кече

1 – Преподобный Макарий Великий ден Ефессысе святитель Маркын кечышт. Москван да уло Российын Святейший Патриархше Кириллым троныш шындыме кече.

2 – Преподобный Евфимий Великийын кечыже.

4 – Руш Черкысе новомученик ден исповедник-

влакын погынышт.

6 – Петербургысо поро пиалан Ксения аванан кечыже.

7 – Святитель Григорий Богословын да Киевысе священномученик Владимирын кечышт.

9 – Святитель Иоанн Златоустын кечыже.

10 – Колышо-влакым уштымаш.

11 – Священномученик Игнатий Богоносецын кечыже.

12 – Василий Великий, Григорий Богослов ден Иоанн Златоуст святитель-влакын кечышт.

12-17 – Уярня арня.

15 – **Господь Иисус Христосым Вашлийме (Сретенье) пайрем.**

16 – Апостол-влак

дене төр улшо Николай Японскийын кечыже.

Марий кундеммысе священномученик Адриан Троицкийын кечыже.

18 – Икте-весым проститлыме рушарня. Кугу пүтылан кумыланме кече (заговенье).

22 – Иркутскын святительже Иннокентийын да Москван святительже Тихонын кечышт.

25 – Православийын сенымашыже. Юмын Аван Иверский иконыжын да Москван святительже Алексийын кечышт.

27 – Апостол-влак дене иктөр улшо Кириллын, славян калыкын туныктышыжын, кечыже.

Христос Шочмо кечын Юмын литургииыште, сулыкем касарыктен, Пырчесым подылым. Москван да уло Российын Патриархше Кириллын саламлымашыжым самырык батюшка лудын пуыш. Шочшо Христос Аза деке эрвел мудреч-влак пöлек дене толыныт: иктыже шöртным конден, весе – тамле пушан уйым, кумшыжо – ладыным. А меже, тыглай ен-влак, могай пöлекым Тудлан ыштен кертына? Шукерте ожнак Юмо каласен: «Шке шүметым Мыланем пу, да тыйын шинчат Мыйын корнемым ужышт» (Притч. 23:26).

Айдемын шүмжö – тудын илышыже, чыла шижмашыже, умылымашыже. Вет шүмет кырымым чарна гын, укеат лият! Господь вара мемнан илышнам йодеш мо? Уке, тидым йöршын вес семын умылыман. Тудо илышнамат, мо улмымат поген огеш нал. Тудо мемнан шүмнан түрлö сулык да осал кумылшупшмаш дене теммыж нерген шижтара. Тыгай шүм деке Тудо ок лишем, тушто Тудлан вер уке.

Шүмнам Господь чыла осал деч эрыктен кертеш, но тидлан ме шкенан кумылнам почшаш улына. Кö ушан дене Тудын деке савырна, полшаш йодеш, Господь кажныжлан полша. «Шке шүметым Мыланем пу» манмыже тидымак ончыкта: шке шүмна гыч чыла осалым луктын кудалтен, ме илышнам Юмын

**Ынде мый
умылышым!**

шүдымаш почеш эртарышаш улына. Тунам мемнан шүмыштат Христос шочеш да тушто илаш туналеш.

Господь кажныжлан полша, тидлан мемнан шинчана Юмын храмыш нангайыше корным палышаш, вет тушто кажне кечын Юмын литургий служитлалтеш. Литургииыште шогымына годым мом йодмына эшеат вашке шукталтеш. Шүмыштына Христос илаш туналеш гын, илышнат йöршын вашталтеш. Тидымак мый тыланда тыланем!

Юмын кулжо Зоя.

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ "ШҮМ-ЧОН ИЗОЛЫК"

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12. Журнал лекме жап - 1.02.2018 ий. 0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Принтекс» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, Карл Либкнехт урем, 71 "А" пöрт.

Редакцийын да издательын адресше: 424002, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224 пöлем.

тел.: (88362) 45-39-54. **E-mail:** marlagazet@mail.ru

Редакционный советым вуйлатыше:

протоиерей Николай Чузаев.

Редакционный совет: иерей Игорь Сапаев,

Д.Смирнов, А.Чемекова, А.Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт түрлö лийын кертыт. Серыш-влак мöнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ГАЗЕТЫМ ШАЛА
КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**

ТЕЛЕ КЕЧЫН

Ош теле кечын икана
 Пöтыр, Вöдыр, Ояна
 Икте-весеыштым поктен
 Куржыч корем сер воктек.
 Нуным ужо да Иынат,
 Кеч эше изи гынат,
 Вашка почешеышт поктен,
 У издержым шöдырен.
 Курык серыш шуычат
 Кажнын шöмжö чытыра:
 - Ой, ончал! Могай тура!
 Серже кöкшö, томаша!
 А Иынатет чулым пеш,
 Изи тержым кушкыжеш,
 Волен кайыш садыгак,
 Иыр шыжалте лум пурак.
 Тудым ончен, чыланат
 Луддегече мунчалтат.
 А Иынат нерген ойлат:
 - Герой лиеш ватат!

Морко посёлко гыч
 пашан ветеранже Г.КУЗЬМИНА.

Куанен чиялтена

УТАРЫШЕ

Волгалте шöдыран кава,
 Леведе шыпак мландым.
 Эре Ару, Яндар Ава
 Рүпшен шепкаште Шочшым.
 Ош суксо-влак муреныт,
 Ик Юмын Эргыжим моктен,
 Айдеме тукым верчын
 Куан тул ден йулен.
 Пич йудым волгалтарыш
 Каваште шочшо шöдыр.
 Утарышым пöлеклыш
 Мария, Яндар Удыр.
 Иисус Христосын шочмым
 Вучен пеш шуко тукым.
 У шöдыр керте шижтарен:
 Утарыше туняш волен.

Мария ЯКОВЛЕВА.
 Иисус Христосын шочмыжо
 лүмеш храм пеленысе «Пырче»
 рушарня школ.
 Морко район Арын села.

10 ойыртөмым кычад му